

Please note! This is a self-archived version of the original article.

Huom! Tämä on rinnakkaistalenne.

To cite this Article / Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Helminen, J., Markkanen, U. & Säilä, T. (2020) Erikoistumiskoulutusten reunaehdot. SOTETIE-hankeen blogi, 2.4.2020.

URL: <https://blogi.savonia.fi/sotetie/2020/04/02/erikoistumiskoulutusten-reunaehdot/>

Erikoistumiskoulutusten reunaehdoja

Eri alojen erikoistumiskoulutukset ovat osa ammattikorkeakoulujen opintotarjontaa. Ne on tarkoitettu henkilöille, joilla on korkeakoulututkinto tai ammattikorkeakouluja edeltäneen opistoasteen tutkinto suoritettuna. Usein koulutus tapahtuu työn ohessa. Erikoistumiskoulutusten vähimmäislaajuus on 30 opintopistettä, ja tällä hetkellä kaikki sosiaali- ja terveysalalle kohdentuvat, ammattikorkeakoulujen tarjonnassa olevat, koulutukset ovat yhtä lukuun ottamatta juuri 30 opintopisteen laajuisia. Vain Diakonia-ammattikorkeakoulun ja Turun yliopiston tarjonnassa oleva monialainen *Monikulttuurisuuden asiantuntijan erikoistumiskoulutus* on laajuudeltaan 40 opintopistettä. (Opintopolku 2020.)

SOTETIE -hankkeessa tehdyssä ennakkokyselyssä ja työpajoissa on kartoitettu ammattikorkeakoulujen erikoistumiskoulutusten järjestelyihin liittyviä asioita, kuten hintaa, kestoa ja lähityöskentelypäivien määrää.

Koska erikoistumiskoulutukset suoritetaan kiinteässä yhteydessä työelämään, panostavat myös työnantajat henkilökuntansa koulutukseen. SOTETIE-hankkeen työpaketissa viisi (toimenpide 5.2) toteutetussa ennakkokyselyssä Sote-alan vastaajilta kysyttiin erikoistumiskoulutusten järjestelyihin liittyviä asioita. Maaliskuun loppuun mennessä vastauksia ennakkokyselyyn saatiin 229. Kysymykset koskivat koulutusten hintaa, lähityöskentelypäivien lukumäärää ja koko koulutuksen kestoa. Erikoistumiskoulutuksen

järjestelyistä käytiin keskustelua myös maaliskuun 2020 aikana järjestetyissä viidessä työpajassa.

Erikoistumiskoulutuksen hinta

Erikoistumiskoulutuksen hinta, joka voidaan periä osallistujalta, voi voimassa olevan lainsäädännön mukaan olla enintään 120 euroa / opintopiste (asetus 1440/2014). Rauhalan ja Urposen (2019) selvityksen mukaan tämän hetkisen kuntatalouden vuoksi julkisen sektorin mahdollisuus kustantaa henkilöstönsä erikoistumiskoulutuksia on heikko. Ongelmia tuottaa sekä koulutuksen hinta että mahdollisuus irrottaa henkilöstöä koulutuksiin. Selvityksen mukaan vaihteluväli oli täysi omakustanteisuus ja toisessa ääripäässä se, että työnantaja kustansi koko koulutuksen. (Rauhala & Urponen 2019, 55–61.)

SOTETIE-hankeessa tehtyjen selvitysten mukaan ammattikorkeakoulujen erikoistumiskoulutusten tulee olla hinnaltaan huokeita, jotta työnantaja ja / tai koulutuksen osallistuja voi osallistujamaksun maksaa.

Vuonna 2018 SOTE-alan erikoistumiskoulutusten hinta vaihteli 800–3000 € välillä, keskiarvo 1237 € ja mediaani 1000 € (Rauhala & Urponen 2019, 60). Jotta työnantaja voisi kustantaa työntekijän erikoistumiskoulutuksen suorittamisen kokonaan, erikoistumiskoulutuksen osallistumismaksu voisi SOTETIE-kyselyyn vastanneiden mielestä olla alle 500 € (37 %) tai alle 1000 € (37 % + 27 %). Vain harvat (10 %) olivat sitä mieltä, että hinta voisi olla 1000 – 1500 € ja tätä kalliimpaa vaihtoehtoa piti mahdollisena vain 1 % vastaajista. Neljännes vastaajista valitsi vaihtoehdon ”En osaa sanoa”.

Kun kysyttiin, kuinka paljon vastaajat olisivat itse valmiita maksamaan erikoistumiskoulutuksesta, vastaukset olivat samansuuntaisia eli suurin osa vastasi alle 500 € (71 %). Yli 1000 € oli valmiita maksamaan vain noin 8 % vastaajista. Avoimissa vastauksissa nostettiin esille muun muassa, että erikoistumiskoulutukset ovat kuntasektorille aivan liian kalliita, eikä henkilökunnallakaan ole taloudellisia mahdollisuuksia tuloillaan osallistua omakustanteisesti koulutuksiin, ja että ammattitaidon ylläpitäminen ja kehittäminen ei voi olla ainoastaan työnantajan vastuulla, joten työntekijät voisivat osallistua koulutuskustannuksiin. Lisäksi esitettiin, että jos työnantaja kustantaa koulutuksen, pitää työntekijän sitoutua tähän työnantajaan joksikin määrätyn ajaksi, ettei työnantajan rahallinen panostus mene hukkaan.

Työpajoihin osallistuneet vahvistivat näkemyksillään ennakkokyselyn tuottaman tuloksen. Osallistujien mukaan esimerkiksi kuntasektorilla työntekijäkohtaiset koulutusmäärärahat voivat olla 200–500 euroa vuodessa, jolloin koulutuksiin osallistumista ja niiden kustannuksia arvioimaan tarkasti. Työntekijän maksaessa osallistujamaksun, hän pohtii koulutuksesta saamaansa pätevyyttä ja hyötyä suhteessa koulutuksen hintaan.

Lähityöskentelypäivien määrä erikoistumiskoulutuksessa

Ammattikorkeakoulujen erikoistumiskoulutuksissa voi olla lähityöskentelypäiviä rajallinen määrä, enintään kymmenen päivää vuodessa, SOTETIE-hankkeen kartoituksen mukaan osallistujia voi osallistujamaksun maksaa.

Työnantaja voi osallistua koulutusten kustannuksiin myös antamalla työntekijälleen palkallista vapaata koulutuksen lähipäivien ajalle. Kyselyssä vastaajia pyydettiin arvioimaan niiden lähityöskentelypäivien määrää, jotka työnantaja voisi antaa palkallisina koulutuspäivinä vuoden aikana. Vastaajista 14 % ei osannut arvioida päivien määrää. Vastaukset jakaantuivat seuraavasti eri vaihtoehtojen välillä: alle 5 päivää (16 %), 5–10 päivää (59 %), 11–15 päivää (10 %) ja yli 15 päivää alle 1 %.

Lähes puolet vastaajista (48 %) olisi valmis käyttämään erikoistumiskoulutuksen lähityöskentelypäiviin vuosilomapäiviä, vapaapäiviä tai palkattomia vapaapäiviä enintään 5 päivää vuodessa. Lähes yhtä moni (42 %) olisi valmis käyttämään 5–10 päivää vuodessa. Avoimien vastausten mukaan lähityöskentelypäivät ovat tärkeitä, eikä puhtaasti verkkototeutuksella järjestetyllä koulutuksella voida lähityöskentelyä korvata. Toisaalta myös esitettiin, että lähipäiviä olisi mahdollisimman vähän, sillä opiskelu etänä onnistuu kohtuu hyvin. Myös täysin verkossa toteutettavia koulutuksia toivottiin. Eniten ehdotettiin, että lähipäiviä olisi 1–2 kuukauden aikana. Työpajoissa käydyt keskustelut vahvistivat tätä esitystä. Tavallisin arvio oli, että lähityöskentelypäiviä voi olla 5–10 vuodessa. Työpäivien käyttämisen vaihtoehtona nostettiin esiin esimerkiksi viikonloppuna tapahtuva lähityöskentely.

Erikoistumiskoulutuksen kesto

Ammattikorkeakoulun järjestämä, 30 opintopisteen laajuinen erikoistumiskoulutus voi kestää vuoden tai puolitoistavuotta SOTETIE-hankkeessa tehdyn kyselyn mukaan.

Kyselyn viimeisenä erikoistumiskoulutusten järjestelyjä / reunaehtoja koskevana kysymyksenä oli, miten pitkä 30 opintopisteen laajuisen erikoistumiskoulutuksen keston tulisi olla. Puolet (50 %) vastaajista oli sitä mieltä, että keston tulisi olla 1,5 vuotta. Vastaajista 43 % oli sitä mieltä, että opinnot voisi suorittaa yhden vuoden aikana ja loput 7 % kannatti kahden vuoden opiskeluaikaa. Avoimissa vastauksissa nousi lisäksi, että opiskeluaika pitäisi olla joustava ja yksilölliset erot oppijoissa pitäisi ottaa huomioon. Myös se nostettiin esille, että opintojen kokonaiskeston vaikuttaa, miten paljon työntekijä voi käyttää työaikaa opintojen suorittamiseen.

Maaliskuussa 2020 järjestetyissä työpajoissa todettiin, että erikoistumiskoulutusten osallistujien näkökulmasta optimaalista kestoja ei ole. Työpajoissa kysyttiinkin, mitä mahdollisuuksia erikoistumiskoulutuksissa on tehdä osallistujakohtaisia ratkaisuja, missä määrin koulutuksen kesto voi joustaa huomioida osallistujan yksityis- ja työelämän tilanne.

Kirjoittajat

Jari Helminen yliopettaja (sosiaali-ala), SOTETIE-hankkeen koordinaattori Diakonia-ammattikorkeakoulussa

Ulla Markkanen, lehtori (terveys-ala), SOTETIE-hankkeen asiantuntija Tampereen ammattikorkeakoulussa

Tiina Säilä, lehtori (terveys-ala), SOTETIE-hankkeen projektipäällikkö Tampereen ammattikorkeakoulussa

SOTETIE on Euroopan sosiaalirahaston ja Pohjois-Pohjanmaan ely:n rahoittama hanke.

Lähteet

Asetus 1440/2014. Valtioneuvoston asetusammattikorkeakoulujen toiminnasta perittävistä maksuista. Saatavilla <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141440>

Opintopolku. 2020. Erikoistumiskoulutukset.

<https://opintopolku.fi/wp/ammattikorkeakoulu/ammattikorkeakoulujen-erikoistumiskoulutus/ammattikorkeakoulujen-erikoistumiskoulutukset/>

Rauhala, P. & Urponen, H. (2019). *Selvitys korkeakoulutettujen erikoistumiskoulutuksesta*. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2019:17. Saatavilla <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-639-3>